

Intervju s Rosemary Coates, Predsjednicom Svjetske Asocijacije za Seksualno Zdravlje, povodom 20. Svjetskog Kongresa za Seksualno Zdravlje, održanom u Glasgouu sredinom lipnja (od 12. do 16.06.2011.)

Razgovor vodio: Franjo Milićević Makaja

1. Kako ste zadovoljni s ovim velikim znanstvenim događajem? Da li su Vaša očekivanja ispunjena?

Sa stanovišta znanstvenog programa mislim da je Kongres znatno poboljššan. Jedna od stvari na kojoj sam radila od kongresa u Sydneyu 2007 je osvještavanje činjenice da je WAS multidisciplinarna organizacija te da je važno da ljudi koji rade sa seksualnim zdravljem i seksualnim pravima razumiju šire aspekte seksualnosti – ne samo biološke, kliničke, već i bihevioralne, socijalne, povjesne te utjecaj religija. Smatram da smo na ovom kongresu pokrili i te teme.

2. Na 15. Svjetskom Kongresu Seksologije u Parizu 2001., bilo je preko 3000 sudionika. Ove godine, u Glasgouu bilo je „svega“ nešto više od tisuću sudionika. Da li je to znak neke krize u seksološkom radu i istraživanju?

Naravno, imali smo financijsku krizu u proteklih nekoliko godina. Farmaceutske tvrtke ne financiraju projekte kao što su to nekada činile. One su postale manje zainteresirane za nas, zato što nisu svi sudionici naših kongresa liječnici koji prepisuju lijekove.

Zašto je Pariz bio toliko izniman, osim činjenice da svatko voli Pariz? Pokojni liječnik dr. Mark Ganem bio je predsjednik Kongresa i on je imao mnogo osobnih kontakata s farmaceutskim tvrtkama, zbog svoje struke kao ginekolog. On je dobio značajnu podršku najvećih farmaceutskih kompanija. U stvari, ja sam izbrojala radove koji su bili o muškim seksualnim funkcijama i muškim erektilnim poremećajima u Parizu: 70% radova su bili o muškarcima, usmjereni na penis.

Ja sam se borila za proširenje naših djelatnosti, zato što smo mi jedina asocijacija koja zaista ima širu perspektivu. Sve druge udruge kao što je Internacionalno Društvo za seksualnu medicinu, ili Udruga žena o menopauzi su fokusirane. A mi integriramo sve.

Sa znanstvenog stanovišta bilo je odlično!

3. Jedna od inicijativa WAS-a je i međunarodna grupa svih parlamentarnih partija, kao dio nastojanja za propagiranje seksualnog zdravlja i prava. Koji su djelotvorni putevi ili aktivnosti za realiziranje te inicijative? Imate li neke preporuke za članove WAS-a?

Uputila sam članove WAS-a da nastoje na stvaranju osobnih kontakata s političarima u njihovim zemljama jer, političari su prezauzeti i imaju toliko drugih stvari.

Ako vi u vašim zemljama imate osobni kontakt s političarima za koje znate da bi mogli prihvatiti tu ideju, oni bi mogli osnovati "all party" grupu u svom parlamentu i WAS bi im počeo slati informacije, savjete itd.

Kad bismo imali "all party" parlamentarnu grupu.. kad kažem "all party" grupu, mislim da određeni broj političara desnice, lijevice i centra svi pripadaju toj grupi, to bi bila neka vrsta neutralne perspektive. Političari s desna koji imaju liberalniji pristup stvarima pridružili bi se grupi i mogli bi razgovarati sa svojim partijama... i očito, oni nisu eksperti. Mi imamo širok dijapazon eksperata.

Ako "all party" parlamentarna grupa jedne zemlje nas kontaktira i kaže - trebamo istraživanje o ovome ili onome kako bi demonstrirali da je ono što govorimo važeće, onda bismo poslali naše eksperte na to određeno područje, da daju preporuke itd.

Ja sam tako radila u Australiji. Kada parlamentarci nemaju puno posla, povelu bismo ih na izlet u okolne zemlje, Papua Novu Gvineju, Tajland, Vijetnam, Kambodžu, da im pokažemo što se događa

zbog nedostatka seksualnog zdravlja i seksualnih prava ali i zato što Australija daje puno pomoći tim zemljama.

Jednom kada bude dovoljno zemalja uključeno, htjela bih sve povezati. Ja sam naročito zabrinuta zbog seksualnog ropstva i trgovine ljudima. Političare treba uvjeriti da je nužno promijeniti neke zakone, te postići političku volju kojom će ih se zaista i provesti.

Mi pokušavamo kreirati političku volju.

4. Svjetski dan seksualnog zdravlja prošle godine je po prvi put bio imenovan kao godišnji „event“ koji će se održavati 4. rujna. Što WAS želi postići sa Svjetskim danom seksualnog zdravlja? I u vezi s time, koliko je važna javna diskusija o seksualnosti u različitim okvirima, bilo na akedemskom nivou, u školama, na ulici? Što planirate za ovogodišnju proslavu?

Prošle godine tema je bila: „Pričajmo o tome: Intergeneracijski dijalog“.

Kao što znate, ova godina je internacionalna godina mladosti, i moja prvotna ideja za ovu i prošlu godinu bila je fokusirati se na mlađe ljude na ulicama i uključiti ih u pozitivne akcije. Imamo tako puno sastanaka gdje se fokusiramo na negativne aspekte tinejdžerske trudnoće, HIV-a, AIDS-a, seksualnih disfunkcija i gledamo psihijatre kako sjede u grupi i pričaju o ljudima na čije živote toliko utječu, iako ih uistinu ne poznaju. Cilj je staviti naglasak na pozitivne aspekte ljudske seksualnosti i fokusirati se na zadovoljstvo. Seks može biti užitak i istovremeno siguran. Nije sve u problemima i naravno, bitna je prisutnost u javnosti. Ne samo za WAS.

Ako to postane godišnja manifestacija u mnogim zemljama o kojoj mediji izvještavaju, ljudi će početi više govoriti o toj temi i tako srušiti neke od tabua. Nije lako ići u zemlje koje imaju vrlo stroge regulacije o seksu i gdje se o seksu ne govori. Ali ako to postane normalno vani na ulici... U vrijeme kad sam ja odrastala, u Engleskoj ljudi nikad ne bi rekli riječ „fuck“, to je bilo strašno! Sada se čuje na televiziji, u svakom filmu koji gledate. Kad sam bila dijete, to je bilo apsolutno šokantno. Sad je postalo običan pridjev.

To je samo mala ilustracija onoga o čemu govorim.

5. Na ceremoniji otvaranja, kao dio njegovog predsjedničkog obraćanja, prof. John Bancroft iz Kinsey instituta je napomenuo, odnosno otvorio pitanje u kom smjeru bi se seksualna istraživanja trebala razvijati u budućnosti. Koje je vaše mišljenje o tome? Kakva je budućnost seksualnih istraživanja?

Trebamo više istraživača ljudskog ponašanja i ljudskih preferencija te ugodnosti u vezi sa seksualnošću, više istraživanja psiho-socijalne strane stvari. Fokus je previše bio na kliničkim i empirijskim studijama. Količina negativnih informacija o seksualnosti zaista je zasnovana na istraživanjima, ali s negativnim pristupom - sa fokusom na disfunkciju koju se mjerilo. Mislim da bi trebali gledati s pozitivne strane.

Postoji tendencija u mišljenju da je cijeli svijet pun seksualnih problema. Većina ljudi ih nema, ali oni imaju pitanja o seksualnosti jer je seksualna edukacija ograničena u mnogim dijelovima svijeta. Nekada je jedini prihvatljivi način promoviranja seksualnog zdravlja bio kroz udruge planiranja obitelji koje su govorile o obitelji i reprodukciji. S dobrom seksualnom edukacijom od najranije dobi, ljudi će početi razumijevati i osjećati se pozitivnije u odnosu na seksualnost. Moći će dobiti znanje o tome gdje da traže, ako sami ne znaju.

Makaja: Težište medicine bi trebalo biti na preventivi, a ne na kurativi.

Rosemary: preventivna medicina ne donosi toliko novaca.

6. Postići priznavanje seksualnog zadovoljstva kao komponente blagostanja. Seksualno zdravlje je više od odsustva bolesti. Ovo je jedan od sedam principa Milenijske deklaracije seksualnih prava WAS-a. Mislite li da postoji nedostatak istraživanja o pozitivnim aspektima

seksualnosti, kao što su užitak, zadovoljstvo, ljubav, duhovno iskustvo? Što bi trebalo učiniti kako bi se pospješilo takva istraživanja, kakva na primjer sprovode Komajine institucije?

Nije mi svjesno da postoji mnogo istraživanja u tom području, vi bi to mogli znati bolje od mene. Ljudi su se počeli zanimati za koncept ljubavi, no trenutno je to vrlo klinički. Fokus je na fiziologiji. Danas imamo fMRI (functional magnetic resonance imaging) i možemo „gledati“ unutar živog mozga. Postoje istraživanja koja „gledaju“ i uspoređuju muški i ženski mozak. I, vidi čuda!: područja koja se „upale“ u muškom mozgu su različita od onih u ženskom! Ja sam vrlo zainteresirana za neurofiziologiju. Ali treba nam više istraživanja o ponašanju, psiho-socijalnom aspektu, značaju socijalizacije.

7. Nejednakost muškaraca i žena postoji više-manje na cijeloj planeti (naravno, na štetu žena). U prilog tome također govori činjenica da je čak i WAS-u trebalo 33 godine kako bi izabrali ženu za predsjednicu. Po Vašem mišljenju, može li se reći da danas radom i razvojem WAS-a jednako upravljaju (i kreiraju ga) oba spola, naravno ne samo formalno-pravno, nego i stvarno?

Zapravo naš Statut, a i zakon, zahtjeva ravnotežu spolova u našem savjetodavnom odboru. I to je bilo tako oduvijek. Tako da postoji zaista iskreno nastojanje da se realizira ravnoteža spolova, isto kao i ravnoteža u zastupljenosti kontinenata (i država).

U prošlosti se malo žena kandidiralo za izbore. Ali dobivamo sve više žena. Ja ohrabrujem žene. Na izborima nema dovoljno nominiranih žena. Primjerice, kada sam se prvi puta nominirala, u Parizu 2001, sve žene koje su se nominirale bile su prihvaćene iz razloga što ih nije bilo dovoljno. Također, primjerice, već godinama je samo jedna osoba iz Afrike u savjetodavnom odboru, zato što je to jedina osoba iz Afrike koja se kandidirala.

Ja zapravo dolazim iz zemalja (UK i Australija) u kojima je ravnopravnost spolova određena zakonom, ali ipak primijetim nesvjesnu spolnu diskriminaciju.

Makaja: Upravo zbog toga smo postavili to pitanje – ne samo pravno-formalno, nego i u stvarnosti? Da li ste to ostvarili u WAS-u?

Rosemary: Mislim da ima nešto u socijalizaciji/odgoju oba spola, žena i muškaraca. Postoje mnoge stvari za koje nismo svjesni da ih činimo, koje osujećuju naš cilj da budemo spolno neutralni. Mislim da je meni kao ženi bilo teže u prvom dijelu predsjedništva nego mnogim muškim predsjednicima prije mene. Imala sam poteškoća s nekim ljudima zato što žena više teži savjetovanju i pokušava doći do sporazuma. Ja sam radila na taj način, dok bi muški predsjednici rekli „prestani, ne znaš“, a ja sam razgovarala i pokušavala pomiriti stvari, više neutralan pristup. Morala sam se malo prilagoditi, biti asertivnija.

Makaja: svakako s njima morate biti vrlo asertivni. To je moje osobno mišljenje.

U mojoj karijeri bila sam 34 godine na istom sveučilištu u Zapadnoj Australiji, i u to doba bila sam nekoliko godina jedina žena u raznim odborima.

To je bila velika borba tokom mnogih godina.

8. Koja je vaša poruka u vezi seksualnosti za ljude iz južnoslavenskih zemalja, čija se društva suočavaju s tradicionalnošću, patrijarhalnošću, pomanjkanjem seksualnih istraživanja i terapije, gdje uopće nema sveobuhvatnog seksualnog obrazovanja? (Usprkos tome su u tim zemljama Komajine institucije vrlo aktivne i utjecajne.)

Makaja: U Beogradu su prije više godina pokušali napraviti gay pride i to je užasno završilo. Napali su i policiju i povorku. Puno ljudi je bilo ozlijeđeno. I od tada više ni ne pokušavaju. Od svih zemalja bivše Jugoslavije, gay pride se redovito održava samo u Zagrebu, u možda zadnjih deset godina, ali više je policije nego ljudi u povorci.

Rosemary: Ja moram pitati čega se oni boje? Zašto se toliko boje homoseksualnosti? Zašto se toliko boje govoriti o seksu? Jer neznanje je opasno, a znanje znači sigurnost.

Zašto gay ljudi ne bi mogli ići ulicom držeći se za ruke kao što to rade heteroseksualni? Što je zastrašujuće u tome? Ništa. To je kriva koncepcija.

Sada kad imamo zakone koji prihvaćaju gay brakove, da li je društvo propalo? Nije!

Pojave kao istospolne veze postaju normalnije, zato što gay grupe izlaze na ulice i govore. Tako dolazi do većeg prihvaćanja.

Makaja: Prije nekoliko godina imali ste milijun ljudi u Sydneyu na gay pride-u?!

Rosemary: Da, gay pride dovodi milijune ljudi u Sidney. Ljudi iz San Franciska i iz cijelog svijeta dolaze na taj gay pride. To je skoro kao karneval u Rijuu. Događa se već 20 godina. Prije su bili isključivo LGBT ljudi koji su hodali u koloni. Ali sada, postoji također i gay policija, i oni marširaju također. To je zaista veseli događaj. Postoji također jedan svećenik anglikanske ili protestantske vjere, koji je protiv toga i uvijek moli za kišu na dan parade.

Na nesreću, pioniri su uvijek oni koji riskiraju, kao oni u *Stonewall* nemirima u sedamdesetima u Nju Jorku ili Harvi Milk u San Francisku. Oni su pioniri. Njihova imena su ušla u povijest. Upravo sam vidjela ispitivanje provedeno u Australiji ili u SAD, za mladu generaciju od tinejdžera do dvadeset godina, oni su jako cool u vezi homoseksualnosti. To za njih nije problem. Niste „inficirani“ homoseksualnošću ako se miješate s homoseksualcima.

Druga besmislica koju čujem od anti-gay ljudi jest brkanje pedofilije i homoseksualnosti.

Makaja: Jedan član naše međunarodne zajednice iz sela blizu Zadra, bio je u pubertetu seksualno zlostavljan od strane katoličkog svećenika. Kroz mene i Komaja zajednicu skupio je hrabrost i došao u medije, u glavni tjednik u Hrvatskoj "Globus". Iako je "Globus" pisao o njegovom slučaju, nitko ništa nije poduzeo protiv tog svećenika. On je još na svom položaju i radi s mladima. Druga stvar jest: taj čovjek živi sada s nama, u našem glavnom centru u Švicarskoj. Nakon članka je posjetio svoju obitelj. I tada je njegova obitelj, umjesto da kaže: "hvala Bogu da si ostao psihički zdrav nakon te užasne stvari", njega napala: "Što si nam učinio! Sada u selu ljudi loše govore o tebi i o nama, jer si ti loše govorio o svećeniku!" Tako da malo dobijete osjećaj za probleme s kojima se mi susrećemo u balkanskim zemljama. Naši problemi imaju jake korijene.

Rosemary: Ili kad žene budu silovane u mnogim zemljama, njih se krivi za to.

Makaja: Prije nekoliko godina u Irskoj su imali slične probleme. Irska vlada je objavila tzv. Ryan-Report o zlostavljanju (i seksualnom) djece u katoličkim institucijama od 1914. do 2000. godine. Na najstrašnije načine zlostavljano je ukupno 35'000 djece.

Mislim da su celibatna pravila u Crkvi pomogla da se problem poveća, jer prije svega svi muški seminari i sve muške profesije privlače pedofile. Drugo, potiskivanje ljudske seksualnosti. Ako neki svećenici uđu u religioznu ekstazu i budu tako obuzeti svojom spiritualnošću da vjeruju da su imali seks s Bogom ili Isusom ili s nekim...

Mi zapravo trebamo raditi s Crkvom, Crkva ima svećenike u celibatu. Trebamo raditi s njima da im pomognemo da shvate da se ne može imati zaista toplo ljudsko biće za svećenika, jer oni žive umjetno, oni potiskuju toliko osobnih osjećaja, živeći u nekoj vrsti izolacije. Oni govore o radostima braka kada vjenčavaju ljude, ali nemaju pojma o čemu se radi u radostima braka. Iako, neki od njih potajno imaju partnerice.

9. Što Vas dovodi u WAS, sada čak i do položaja predsjednice WAS-a? Koja je bila Vaša osobna motivacija od mladosti do sada?

Kao i sve u mom životu, to se dogodilo slučajno. Započela sam specijalizaciju u seksualnoj terapiji. Prvi WAS kongres na koji sam otišla bio je 1979. u Meksiku, ali tada nisam ništa znala o WAS-u.

Otišla sam na još nekoliko konferencija, ali još uvijek nisam shvaćala da postoji organizacija, samo sam išla slušati znanstvene radove i prezentacije.

U Parizu 2001 srela sam Marca Ganema, jednog od osnivača WAS-a, koji me pitao da li bih se kandidirala za izbore za WAS. Tada sam bila predsjednica Family Planning-a u Australiji. Bila sam članica odbora kampanje protiv moralnog progona i za oslobođenje homoseksualaca u 1960-ima... Bila sam aktivna u više organizacija. zato što su to ljudi od mene tražili, a ne zato što sam ja to tražila.

Ista stvar se dogodila i s WAS-om. Marc Ganem mi je prišao i rekao mi: "Mi trebamo više žena." On me zapravo nije poznao... Ista stvar je bila i za položaj predsjednika. Prijašnji predsjednik WAS-a, Eusebio R. Auriolles, je rekao da je vrijeme da dobijemo ženskog predsjednika. Moj unutrašnji odgovor je bio: Naravno da je vrijeme da dobijemo ženskog predsjednika, ali nemojmo imati ženskog predsjednika samo zato što je ženski. U posljednjih nekoliko godina mislim da sam puno napravila, npr. standardizaciju prakse, etičke smjernice, Svjetski dan seksualnog zdravlja. Mislim da kad žena preuzme odgovornost, to je kao odgajanje djeteta, obrazovati, pomoći u razvoju. Ova organizacija – to je više od kongresa i objavljivanja časopisa. Otkad imamo dokument *Milenijska deklaracija o seksualnom zdravlju*, moramo ići dalje. Ako govoriš, a ništa ne poduzimaš, kakva je svrha?!

Makaja: Puno Vam hvala!

15.6.2011 Glasgow, UK (20th World Congress for Sexual Health)